
PŘÁTELSTVÍ A SPOLUPRÁCE FRANCOUZSKÉHO NOVINÁŘE GEORGESE BLACHONA SE SOBĚSLAVEM PINKASEM VE SVĚTLE JEJICH VZÁJEMNÉ KORESPONDENCE

Zora Machková

Když si v roce 1887 vybral francouzský diplomat, zplnomocněný ministr a bývalý generální konzul ve Washingtonu Albert Lefèvre pro svoji tiskovou kampaň usilující o spojenectví rakousko-uherských slovanských národů a Rumunů s Francií proti Německu za spolupracovníky redaktora seinské prefektury Georgese Blachona a na české straně malíře Soběslava Pinkase, patrně netušil, že stojí u zrodu plodné spolupráce a přátelství těchto dvou osobností, které přetrvalo i po ukončení této kampaně a pokračovalo až do smrti Soběslava Pinkase.

Georges Blachon se narodil 12. května 1857 v Castillonnes v departementu Lot-et-Garonne ve Francii Louisi Émilienovi Blachonovi a Marie Louise Guerryové.¹ Od roku 1882 byl zaměstnán jako sekretář-redaktor na seinské prefektuře, nepatřil však k cechu pařížských žurnalistů a reportérskou činnost vykonával jen občas. Po nějakou dobu opatroval pro policejní seinskou prefekturu zprávy týkající se Rakousko-Uherska.² Blachona si vybral Albert Lefèvre pro svoji tiskovou kampaň jako šéfredaktora připravovaného časopisu *l'Autriche slave et roumaine*, na doporučení bývalého francouzského prezidenta Julesa Ferryho. Díky politickým stykům dostal od prefektury na redigování časopisu dovolenou.³ Zaměstnancem seinské prefektury však zůstal až do roku 1896.⁴

Český malíř a publicista Soběslav Pinkas⁵, který se narodil 7. října 1827 v Praze, měl k francouzskému prostředí velmi blízko. Jeho babička Marie Duchetová pocházela po otci z francouzské emigrantské rodiny.⁶ Otec Soběslava Pinkase JUDr. Adolf Maria Pinkas byl známý pražský advokát, poslanec a člen zemského výboru, který stál v popředí politického a ústavního ruchu v roce 1848. Matka Karolina Pinkasová, rozená baronka Schaurothová pocházela po matce z rodu Dačických z Heslova. Syn Soběslav zpočátku kráčel v otcových šlépějích a studoval práva, zároveň se však věnoval studiu kreslení a malby.⁷

Za studií na právnické fakultě se aktivně účastnil politického ruchu. V roce 1848 byl jedním ze studentů, kteří zatkli a hlídali místodržitele hraběte Lva Thuna. Se svým otcem poslancem se Soběslav Pinkas odebral na Kroměřížský sněm

jako referent Havlíčkových Národních novin a ilustrátor Šotka, pro něhož kreslil karikatury poslanců.⁸

Po návratu z Kroměříže se Pinkas rozhodl, patrně pod vlivem svého přítele Josefa Mánese, opustit právnickou dráhu a dal se 15. října 1849 zapsat na pražskou malířskou akademii. Brzy však shledal tuto školu nedostatečnou a v dalším studiu pokračoval v letech 1850–1853 v Mnichově na soukromé škole profesora Berdelliho. Za svého pobytu v Mnichově zosnoval plán na osvobození Havlíčka z Brixenu, na který však údajně nepřistoupil sám Havlíček.⁹

Za dalším malířským vzděláním odešel Soběslav Pinkas roku 1854 do Paříže,¹⁰ kde se stal žákem francouzského malíře Couturea. Zároveň navštěvoval malířské kolonie tzv. barbizonské školy¹¹ v okolí Paříže, a to zejména kolonii Marlotte ve fontainebleauském lese, které předsedal Henry Murger. Roku 1857 se oženil s Adrienne Denoncinovou pocházející z vinařské rodiny z Ludes u Remeše, se kterou se usadil ve Vaux de Cernay v jednopatrovém domě, jenž byl majetkem rytíře de Gatines. Jeho ateliér se stal pověstný svými karikaturami známých osob celého kraje.¹² V polovině šedesátých let Pinkasovi přesídlili do Cernay la ville. Pinkas zde maloval převážně žánrové obrazy a obrazy zvířat. Vícekrát vystavoval v pařížském Salóne, kde se jeho obrazy setkaly se zájmem. Několik jeho velkých obrazů bylo prodáno do Ameriky. Pinkasův obraz *La mort et le vieillard*¹³ byl Salóne odmítnut jako příliš realistický a byl pak vystaven zároveň s pracemi Maneta, Pissara a Whistlera v Salóne odmítnutých v Paříži a poté na výstavě Krasoumné jednoty v Praze roku 1864. V souvislosti s vystavováním Pinkasových obrazů v Praze roku 1864 se poprvé česká veřejnost obšírněji dozvěděla o jeho tvorbě ve Francii.

Pinkas se zabýval také malbou na porceláně. Zde byl ovlivněn vlivy tehdy módního uměleckého směru japonismu, který slavil vítězství po světové výstavě v Londýně (1862) a v Paříži (1867). Některé jeho majoliky byly zakoupeny pro muzeum v Limoges. Pro vévodu de Trévis zhotovil krásný talíř s obrazem zámku Coupevrai. Jeho dekorativní fajánsové práce souvisí s monumentální prací architektonické výzdoby, fajánsovým tympanonem Kristus s evangelisty umístěným nad gotickým vchodem, kterou provedl pro kostel v Auffargis.¹⁴

Za svého pobytu v Paříži byl Pinkas vyhledáván řadou významných českých osobností. Přátelil se s Jaroslavem Čermákem, z politiků a publicistů se stýkal s Josefem Václavem Fričem, navštívili ho malíři Viktor Barvitijs a Viktorin Weithner. Pomáhal a radil také dalším českým malířům, kteří přišli v 60. letech 19. století do Paříže.¹⁵

V přátelských stycích byl i s francouzskými malíři, se kterými se seznámil v Paříži, v Marlotte nebo ve Vaux-de-Cernay. K jeho přátelům patřili krajináři Henri Harpignies, François Louis Français, Jules Breton, Edouard Leconte. Okruh

jeho francouzských přátel byl značně rozsáhlý a zahrnoval kromě malířů osoby politicky a publicisticky činné.¹⁶

Po otcově smrti v roce 1865 zůstal Soběslav Pinkas ve Francii pouze necelé čtyři roky. Roku 1869 se vrátil do Prahy, kde pak učil pětadvacet let kreslení na vyšší dívčí škole.

Po svém návratu se aktivně zapojil do společenského a kulturního života v Čechách. Stal se předsedou výtvarného odboru Umělecké besedy a později jejím starostou. Za jeho předsednictví byly vydány reprodukce nejlepších obrazů Jaroslava Čermáka, jeho důvěrného přítele, jehož mnohá díla zachránil pro českou veřejnost. Byl členem Sboru pro postavení Národního divadla. Zde byl zvolen do poroty v soutěži o výzdobu Národního divadla, při které měl příležitost se seznámit s Alšovými lunetami, které ho zaujaly natolik, že sám jednu z lunet v divadle vymaloval. Mimo to přispíval do Květů, Národních listů, Humoristických listů a redigoval list *Národ sobě*, vydaný po požáru Národního divadla v Praze.¹⁷

Pinkas ve svém domě často přijímal návštěvy z Francie. Tak jako za svého pobytu ve Francii přijímal a uváděl do společnosti své české krajany, tak zase v Praze pomáhal Francouzům, kteří zavítali do Čech. Jeho blízkým přítelem se stal Ernest Denis. S Denisem se Pinkas seznámil v Praze, kde tento francouzský slavista studoval v letech 1872–1874. U Pinkase a jeho francouzské manželky našel Ernest Denis «kus Francie» a i po letech vzpomínal s radostí na nedělní večírky u Pinkasů, na družnou zábavu, na hry v šachy a domino, na veselou povahu paní Adrienny.¹⁸ Denis si rovněž oblíbil obě Pinkasovy děti Ladislava a Jiřinu¹⁹. V osmdesátých letech 19. století trávil Pinkas každoročně léto na chalupě v Sázavě, kde hostil několikrát Denise a pořádal zde pro něj lovy. Když Pinkas zatoužil v roce 1887 opět spatřit Francii, stal se zase on hostem u Denisových v Arcachonu, jihozápadně od Bordeaux, na břehu atlantického oceánu.²⁰ Na důkaz svého přátelství věnoval Ernest Denis své historické dílo „*La Bohême depuis la Montagne-Blanche*“ památce tehdy již zesnulého Soběslava Pinkase.

K rozvoji vzájemných česko-francouzských styků přispíval Pinkas i jako zakladatel *Alliance française de Prague*, jíž po šestnáct let předsedal, jako korespondent francouzských deníků *Siècle*, *République française*, *Soleil* a *Débats*, kde se všude po více než třicet let snažil probudit sympatie francouzských čtenářů ke slovanským národům a zvláště k Čechům.²¹ Tato publicistická činnost mu získala na jedné straně značnou popularitu, na druhé straně si vysloužil nedůvěru ze strany rakouských vládních kruhů.

Pinkas celý svůj život usiloval o sblížení Čechů a Francouzů, o jejich vzájemné lepší poznání. Ve svých zprávách pro velké francouzské deníky sezna-

moval francouzskou veřejnost s naší zemí, s její historií, s jejími aspiracemi a politickým bojem a usiloval, aby Francie pochopila důležitost tohoto boje z mezinárodního hlediska. To vše společně s jeho vynikající znalostí francouzského jazyka vedlo nepochybně k tomu, že se právě Soběslav Pinkas stal významnou oporou vznikajícího časopisu *l'Autriche slave et roumaine*. Po cestě Alberta Lefaivra do Čech v září 1887,²² jejímž účelem bylo vyhledat spolupracovníky pro tento nový časopis, byl v Praze ustaven výbor spolupracovníků v čele se s Lefaivrovým přítelem Soběslavem Pinkasem. Dalšími členy výboru se stali Marie Červinková-Riegrová, Renáta Tyršová, Jaromír Čelakovský, František Jeřábek, Eduard Jelínek, Ladislav Pinkas a Jiří Tilšner.²³ Úkolem výboru bylo sbírat zprávy a posílat je do Paříže, získávat předplatitele a překládat velkou část *Národních listů*. Obdobný výbor spolupracovníků měl být vytvořen ve Vídni se záměrem navázat kontakty se záhřebskými a ljubljanskými intelektuály, ale k tomu nikdy nedošlo.

Vydávání časopisu *l'Autriche slave et roumaine* bylo součástí kampaně, jejíž plán předložil na jaře roku 1887 bývalý prezident Francouzské republiky Jules Ferry ministru zahraničních věcí Leopoldu Emilu Flourensovi. Záměrem tohoto plánu bylo oživení sympatií rakousko-uherských slovanských národů a Rumunů k francouzské kultuře a Francii vůbec. Jejich prostřednictvím chtěla Francie působit na Vídeň, a tak oslabit vliv trojspolkové politiky v rakousko-uherské monarchii.²⁴ Celá kampaň byla výrazně protiněmecká a jejím konečným důsledkem mělo být oslabení Německa.

Kampaň se zároveň obracela k francouzské veřejnosti s cílem zlepšit její informovanost o rakousko-uherských Slovanech a Rumunech a ukázat, jak výhodnou úlohu by mohli hrát pro Francii v mezinárodní politice. Kampaň měla být prováděna tak, že francouzským intelektuálům zajímajícím se o politiku, jakož i politickým osobnostem v Rakousku-Uhersku měl být každý týden²⁵ zdarma zasílán časopis, který by je pravidelně informoval o slovanských a rumunských záležitostech.²⁶

Časopis *l'Autriche slave et roumaine* začal vycházet od 8. listopadu 1887 a jeho šéfredaktorem se stal Georges Blachon. Sídlo redakce bylo v Paříži. Lefaivrovi se podařilo zajistit subvenci francouzského ministerstva zahraničních věcí na jeho vydávání.

Pro svoji tiskovou kampaň se Georges Blachon na radu Alberta Lefaivra pokusil získat Louise Légera a Ernesta Denise. Oba dva odmítli, i když každý z jiného důvodu. Léger jako odborník na slovanské záležitosti považoval Blachonův projekt za konkurenci své vlastní činnosti a zároveň se cítil uražen, že nebyl požádán on sám, aby se tohoto projektu ujal.²⁷ Ernest Denis byl zase skeptický k účinku *l'Autriche slave et roumaine*. Zdálo se mu, že se nemůže

obracet na široké francouzské čtenářstvo, protože podává jen zlomkovité zprávy o záležitostech a lidech, kteří nejsou ve Francii příliš známi. Navrhoval Blachonovi, aby svůj časopis změnil na „Revue slave“, jež by šla více do hloubky a kromě politické situace by si všímala i umění, literatury a slovanské historie a pokusila by se seznámit Francii s celým slovanským světem. Rovněž se mu nelíbilo protimaďarské zaměření *l'Autriche slave et roumaine* vzhledem k sympatiím, jimž se Maďaři ve Francii těšili.²⁸

Kontakt Blachona se Soběslavem Pinkasem byl zpočátku jen písemný. Z 9. října 1887 je první Pinkasův dopis adresovaný Blachonovi, v němž se pochvalně vyjadřuje o založení *l'Autriche slave et roumaine* a vyjadřuje v něm svou chuť zapojit se do činnosti listu. Pinkas neznal pořádně ani Blachonovo jméno, ptal se ho, zda se jmenuje Blachon nebo Blochon.²⁹

Předplatitele získával časopis různými způsoby. Ze začátku Blachon rozeslal řadu výtisků zdarma profesorům historie na francouzských lyceích a univerzitách, politikům, žurnalistům, redakcím velkých listů a mnoha dalším veřejně činným osobám.³⁰ V Praze se vydavatelstvo obrátilo na tři pražské knihkupce – Řivnáče, Valečku, Bursíka a Kohouta – a pověřilo je vybíráním předplatného,³¹ *l'Autriche slave et roumaine* byla rovněž vyložena v několika pražských kavárnách, kde bylo možno si ji přečíst.³²

Předplatitele obětavě pomáhal získávat i Soběslav Pinkas, který již ve svém druhém dopise Blachonovi zaslal seznam potenciálních předplatitelů *l'Autriche slave et roumaine*.³³ Pomáhal také s organizováním distribuce nově vzniklého časopisu a s řešením problémů, které se ve spojitosti s ní vyskytly. Radil Blachonovi jak změnit dosavadní způsob distribuce v nevhodných obáčkách a doporučil mu nabízet předplatné pouze na půl roku a ne na celý rok jako doposud. Předplatitelé se totiž obávali, že časopis nebude vycházet celý rok a oni přijdou o své peníze.³⁴ Pinkas neúnavně zásoboval Blachona svými články, informacemi o vnitropolitické situaci a dalšími zprávami z rakousko-uherské monarchie, včetně překladů článků z českého tisku. Jeho články Blachon oceňoval mimo jiné pro jejich krásnou a elegantní francouzštinu³⁵. Jeho práce pro redakci *l'Autriche slave et roumaine* mu přinesla i některé problémy v podobě obvinění *Alliance française de Prague*, jíž byl Pinkas předsedou a kterou sám označoval za nepolitickou společnost, ze solidarity s *l'Autriche slave et roumaine*, což mohlo být nebezpečné pro její další existenci.³⁶

S některými periodiky (např. *Národní listy*, *Politik*, *Humoristické listy*, *Čas*, *Bulletin Alliance française*) si *l'Autriche slave et roumaine* vzájemně vyměňovala výtisky.

Na české straně se setkala vydávání *l'Autriche slave et roumaine* se značnou pozorností. Mezi první předplatitele patřili Tomáš Černý a Július Grégr.³⁷

Národní listy oznámily vydávání časopisu a ve večerním vydání otiskly výtah z jeho úvodníku, za což je stihla konfiskace.³⁸ Časopis si předplácely i různé spolky, jako např. Akademický čtenářský spolek v Praze.³⁹

Nejenom Češi projevíli o *l'Autriche slave et roumaine* zájem. Zaujal i Chorvaty, Slováky, Slovincy, Srby a Rusy. Mezi předplatitele patřil např. chorvatský biskup Josip Juraj Strossmayer, ruský kníže Urusov, zprávy časopisu zasílali jihoslovanský právník a historik Baltazar Bogišić, slovenský student medicíny Ladislav Nádaši, později známý spisovatel píšící pod pseudonymem Jégé, chorvatský politik a profesor univerzity v Záhřebu Konstantin Vojnović, srbský politik a právník Milovan Milovanović a mnozí další.

Přesto *l'Autriche slave et roumaine* nezapůsobila na širší slovanskou veřejnost. Překážkou bylo, že byla celá psána francouzsky a čtenářů ovládajících francouzský jazyk nebylo mnoho. To ilustruje i dopis Soběslava Pinkase ze 16. listopadu 1887, kde se zmiňuje o malé znalosti francouzštiny mezi Čechy, kteří nejsou schopni napsat Blachonovi dopis ve francouzštině.⁴⁰ Z tohoto důvodu se ani rakouská policie neobávala jejího vlivu.⁴¹ Rovněž vnitřní politická nejednotnost rakouských Slovanů zabránila větší podpoře časopisu z jejich strany.

Na straně francouzské veřejnosti se její vydávání nesetkalo, až na několik výjimek, s velkou odezvou. Francouzský tisk se zajímal převážně o vnitřní poměry v zemi a záležitostem rakouských Slovanů a Rumunů nevěnoval velkou pozornost.

Časopis se od počátku potýkal s finančními problémy. Když mu byla v dubnu 1888 odebrána subvence francouzského ministerstva zahraničních věcí, Lefaivre osobně intervenoval u ministra za její zachování, avšak bezúspěšně.⁴² Blachon pak požadoval, aby si čeští politikové financovali list sami. Staročeši se však domnívali, že si to jako vládní strana nemohou dovolit, a mladočeši podporu odmítli. Pouze Július Grégr slíbil i když s určitými výhradami k obsahu listu, že Národní listy vyzvou své čtenáře, aby si *l'Autriche slave et roumaine* předpláceli.⁴³ Další ranou bylo, když Rakousko-Uhersko odňalo časopisu poštovní dopravu.⁴⁴ *L'Autriche slave et roumaine* tak po 29 číslech zanikla v květnu roku 1888.

Blachon byl tímto vývojem sklaman. Vkládal velké naděje do toho, že se financování časopisu ujmou Češi sami. Myslel, že by se z *l'Autriche slave et roumaine* mohl stát oficiální slovanský monitor, který by mohl vyprovokovat Francii k vytvoření poradního výboru pro zahraniční politiku, jenž by orientoval francouzskou zahraniční politiku ke spojení mezi slovanskými národy a národy románskými proti pangermanismu.⁴⁵ Byl rozhořčen nad spoluprací s Čechy, vinil je, že se sami nepřičiní o zlepšení svých podmínek a nejsou schopni povýšit velkou myšlenku nad hašteření a litoval času a peněz, které jim věnoval.⁴⁶

Tím však neskončila spolupráce Blachona se Soběslavem Pinkasem. Pinkas se koncem května 1888 obrátil na svého přítele s prosbou o zveřejnění protestu Výkonného výboru Ústředního sboru pro obeslání Světové výstavy v Paříži roku 1889, jehož byl místopředsedou, ve francouzském tisku. V protestu je vyslovena lítost nad tím, že francouzská vláda, přestože Češi chovají hluboké sympatie k francouzskému národu, neumožnila vytvoření samostatné české sekce na Světové výstavě v Paříži roku 1889, poté co Rakousko-Uhersko odmítlo svou účast a nechalo na jednotlivých průmyslnících a umělcích mocnářství, zda se výstavy zúčastní.⁴⁷

Po zániku *l'Autriche slave et roumaine* našel Blachon útočiště pro své názory v jednom z nejčtenějších francouzských časopisů *Revue Bleue*. Přesto společně s Lefaivrem neustále usilovali o obnovení *l'Autriche slave et roumaine*. Pro tuto myšlenku se Lefaivrovi podařilo získat Flourense.

Dne 7. listopadu 1889 vyšlo první číslo časopisu *l'Europe*. Šéfredaktorem se stal opět Blachon, sídlo redakce bylo v Paříži. Časopis pokračoval v zaměření *l'Autriche slave et roumaine*. Myšlenku spojenectví Francie s rakouskými Slovany a Rumuny však rozšířil i na spojenectví francouzsko-ruské. *l'Europe* navázala i na předchozí způsob distribuce a získávání předplatitelů. Do značné míry přejala bývalé spolupracovníky *l'Autriche slave et roumaine*. Z českého prostředí to byl opět neúnavný Soběslav Pinkas, který se stal jejím placeným spolupracovníkem, pro spolupráci získala např. ruského publicistu a slavjanofila Alexandra Kirejeva, jeho sestru Olgu Novikovovou, publikující v anglickém tisku, Chorvata Ante Jakiće, či polského básníka Józefa Stanisłava Wierzbického. Zájem o předplatné projevila i čínská mise v Paříži.

Distribuce se v Čechách prováděla přes Topičovo knihkupectví, které se specializovalo na francouzské tisky, přes kavárny jako byla *Slavie* a uvažovalo se i o knihovnách. U předplatitelů se však objevila určitá váhavost, protože měli ještě v dobré paměti krátkost trvání časopisu *l'Autriche slave et roumaine*. Stejně tak váhali s předplácením staročeši, kterým se nelíbil útočný tón časopisu *l'Europe*.

V květnu 1890 se stal jediným vlastníkem *l'Europe* Leo Biron, jenž nahradil ve funkci dosavadního ředitele Alberta Lefaivra a který posléze odvolal Blachona z funkce šéfredaktora a zároveň ukončil spolupráci se Soběslavem Pinkasem. Pinkasovi to Biron zdůvodnil tím, jak si rozhořčený Soběslav Pinkas stěžuje ve svém dopise Blachonovi, že po zákazu časopisu *l'Europe* hrabětem Taafem už nemají v Čechách žádné předplatitele, a tudíž ho již nebudou potřebovat jako spolupracovníka.⁴⁸ Pinkas byl rovněž velmi rozhořčen chováním Alberta Lefaivra, který mu sice napsal omluvný dopis, v němž mu vysvětlil novou situaci související se změnou vlastnictví časopisu *l'Europe*, ale zároveň smlouval o výši nedoplatků honoráře, který časopis Pinkasovi dlužil.⁴⁹

Nastalá situace Pinkase s Blachonem ještě více sblížila, protože i Blachon cítil hořkost nad svým nuceným odchodem z redakce *l'Europe*. Ještě v roce 1894 se Blachon v dopise Soběslavu Pinkasovi rozhořčuje nad číslem časopisu *l'Europe*, které mu někdo patrně záměrně zanechal na stole v kanceláři.⁵⁰ Zaměření *l'Europe* se po změně majitele a po odchodu Blachona s Pinkasem patrně více přiblížilo oficiální francouzské vládní politice.

Blachonův zájem o česko-francouzské vztahy neochaboval. Roku 1891 působil jako redaktor časopisu *le Monde illustré* a zároveň byl korespondentem Národních listů. V *le Monde illustré* z 18. července 1891 publikoval Blachon článek, v němž informoval o Všeobecné zemské výstavě v Praze a o pobytu francouzských gymnastů v Praze, za což se mu dostalo poděkování od Josepha Sansboeufa,⁵¹ předsedy Unie francouzských tělocvičných spolků, spoluzakladatele pařížského Sokola, architekta a bývalého předsedy francouzské ligy patriotů, a J. Leroye,⁵² člena tělocvičného a střeleckého spolku z Neuille-sur-Seine. Dne 23. srpna 1891 byl přijat za člena syndikátu pařížských korespondentů.⁵³ V září téhož roku je již uváděn jako hlavní redaktor na seinské prefektuře.⁵⁴ Nadále pokračovala jeho spolupráce se Soběslavem Pinkasem. Pinkas ho ve svých dopisech stále podrobně informuje o dění v Čechách a celém Rakousko-Uhersku, ale nechybí ani osobnější poznámky včetně např. vyměňování receptů.

Na jaře 1891 navštívil Blachon Čechy. Nějaký čas strávil v Praze, kde mu Pinkas dělal průvodce a kde mimo jiné navštívil Všeobecnou zemskou výstavu, a také pobyl několik dnů na Pinkasově chalupě na Sázavě. Společně připravovali českou účast na Výstavě umění ženského v Paříži v roce 1892.⁵⁵ U Blachona pobýval v první polovině devadesátých let v době svých studií ve Francii syn Soběslava Pinkase Ladislav, pozdější právník a poslanec zemského sněmu. Jeho prostřednictvím se Blachon sblížil s rodinným přítelem Pinkasů Ernestem Denisem a jeho rodinou. Navzájem se pak navštěvovali, podnikali společné výlety, šermovali. Blachon také zprostředkoval Denisovi kontakt na Léona Plarra, editora sborníku „*La France à Moscou*“, ve kterém vyšla v roce 1892 Denisova studie „*L'Avenir de la France et de la Russie*“.⁵⁶

Blachon pomáhal Soběslavu Pinkasovi, který se velmi angažoval ve zřízení francouzského konzulátu v Praze.⁵⁷ V roce 1896 pomáhal zase Soběslav Pinkas Blachonovi s realizací jeho dalekosáhlých finančních plánů⁵⁸, když intervenoval v pražských finančních kruzích⁵⁹ ve prospěch Blachona a Julesa Lavaletta.⁶⁰ Rok 1896 byl pro Blachona patrně přelomový. V témže roce se mu narodil syn Georges, kterého velice miloval, a koncem roku 1896 byl jmenován do funkce generálního sekretáře Savojska. Tím v podstatě skončila jeho činnost žurnalisty a jeho další kariéra pokračovala jako úředníka státní správy. V květnu

roku 1897 se stal podprefektem v Avranches, v září téhož roku v Moissacu a roku 1906 v Sens.⁶¹

Korespondence se Soběslavem Pinkasem po roce 1896 sice ztrácí na četnosti, ale pokračuje dál ve velmi vřelém a osobním duchu. Kontakty obou rodin neustávají. Kromě stárnoucího a nemocného Soběslava Pinkase si Blachon dopisoval rovněž s jeho synem Ladislavem, jehož nazýval svým velmi dobrým přítelem a který mu byl také věkově bližší.

Roku 1899 zprostředkoval Soběslav Pinkas Blachonovi českou vychovatelku pro jeho tříletého syna Georgese. Stala se jí Růžena Srpová, která měla, jak se Pinkasovi zdálo, předpoklady stát se dobrou vychovatelkou – ovládala francouzštinu, němčinu a ruštinu a milovala hudbu. Její začlenění do rodiny Blachonových však nebylo zpočátku bez problémů. Francouzské pojetí výchovy dětí bylo podle jejího mínění značně odlišné od českého. Ona sama preferovala podstatně přísnější výchovu než tomu bylo u Blachonovy manželky, která dávala dítěti větší volnost.⁶² Blachona zase pobuřovalo její chování, nároky i oblečení.⁶³ Po počátečním nesouladu se situace zlepšila a Růžena Srpová zůstala v Blachonově rodině patrně až do roku 1901.

Z roku 1901 je také poslední dochovaný dopis Soběslava Pinkase Georgesi Blachonovi.⁶⁴ Dopis velmi vřelý a zároveň smutný, ve kterém churavějící Pinkas viděl velmi černě vyhlídky českého národa proti pangermanismu, myslel však stále na svého přítele Blachona. V dopise mu nabídl novou vychovatelku, již zprostředkovala Renáta Tyršová, manželka Miroslava Tyrše.

Soběslav Pinkas zemřel 30. prosince 1901. Štafetu rodinného přátelství pak převzal jeho syn Ladislav. Jeho korespondence s Blachonem pokračovala prokazatelně až do roku 1912.⁶⁵

Další osudy Georgese Blachona nejsou příliš známy. Víme, že byl 25. listopadu 1911 jmenován prefektem Haute Loire a penzionován 6. ledna 1923. Za svoji činnost obdržel řád Čestné legie.⁶⁶ Datum jeho úmrtí nám není známo.

Vzájemná spolupráce obou osobností – Soběslava Pinkase a Georgese Blachona, která přerostla do osobního přátelství, ovlivnila ve své době nemalou měrou rozvoj česko-francouzských vztahů. Lze jen litovat, že je dnes Soběslav Pinkas oceňován spíše pro své malířské umění než pro svou činnost publicistickou a společensko-politickou. Jeho zásluhy o rozvoj česko-francouzských vztahů, které byly v závěru jeho života oceněny řádem Čestné legie, byly podloženy mnohaletým vytrvalým úsilím o sblížení obou národů, jež bylo založeno především na snaze soustavně informovat francouzskou veřejnost o dění v Čechách a naopak a napomáhát vzájemným kontaktům. Tato činnost mu nepřinesla žádné velké finanční zisky, byla motivována jeho vlastenectvím a láskou k oběma národům.

Rovněž přínos Georse Blachona k česko-francouzským vztahům je nedoceněn. Jeho osoba je v našem prostředí nepříliš známá a Blachon je zmiňován většinou v souvislosti s jeho prací redaktora l'Autriche slave et roumaine.⁶⁷ Přestože jeho redaktorské působení, za kterého usiloval z pozice francouzské velmocenské politiky o spojenectví mezi Francouzi a slovanskými národy včetně Čechů proti Němcům a nepřímo tak podporoval emancipační snahy Čechů a ostatních slovanských národů, nemělo dlouhého trvání, bylo by chybou je opomenout. Jeho počáteční, patrně jen profesionálně motivovaný zájem o české prostředí se postupně změnil na zájem hlubší, který ovlivnil na řadu let jeho kariéru i osobní život. Je jen škoda, že informací o Blachonově životě a činnosti máme tak málo⁶⁸ a myslím, že by si jeho osoba zasloužila další bádání. Přesto lze již dnes s jistotou říci, že jak Soběslav Pinkas tak i Georges Blachon mají své pevné místo v historii česko-francouzských vztahů konce 19. a počátku 20. století.

POZNÁMKY

¹ Dictionnaire biographique des préfets sept. 1870 – mai 1982. Paris 1994, s. 93.

² Státní ústřední archiv (dále jen SÚA), fond Ministerstvo zahraničních věcí Vídeň, inv. č. 1475, kart. 35.

³ Opočenský, Jan. Francie a rakouští Slované v letech devadesátých. Praha 1932, s. 4–5.

⁴ Dictionnaire biographique des préfets sept. 1870 – mai 1982. Paris 1994, s. 93.

⁵ Plným jménem Hippolyt Soběslav Karel Maria Pinkas. České jméno Soběslav si zvolil při biřmování jako výraz vlastenectví a užíval je téměř výhradně až do konce svého života.

⁶ Borovičková, Adriena. Voskovec & Wachsmanni z rodinné kroniky a dopisů. Praha 1996, s. 14.

⁷ Jiřík, František X. Soběslav Pinkas. Praha 1925, s. 10–12.

⁸ Ottův slovník naučný 19, Praha 1897, s. 755, heslo Pinkas Soběslav Hippolyt Karel Maria.

⁹ Jiřík, c.d., s. 14–24.

¹⁰ Soběslav Pinkas byl jedním z prvních českých malířů, kteří šli za uměleckým vzděláním přímo do Paříže. Do té doby bylo zvykem chodit do Paříže oklikou přes Belgii a její bruselské a antverpské ateliéry. Belgický směr zdržel dosti dlouho přímé působení Paříže na české malíře. Jaroslav Čermák, který jako první odešel z Prahy do Belgie a později se usadil v Paříži, si necenil vysoko období svého studia v Belgii. Signál k přímé cestě do Paříže dal teprve Soběslav Pinkas, jehož příkladem se řídila řada následovníků. – Jiřík, c.d., s. 24–25.

¹¹ Barbizonská škola usilovala o zachycení reálného tvaru, jak se jeví v přírodě ve skutečném vzduchu a světle.

¹² Jiřík, c.d., s. 32.

¹³ Francouzský název obrazu *La mort et le vieillard* v českém prostředí uváděn jako *Drvoštěp a smrt*.

- ¹⁴ Soběslav Pinkas. *L'Alliance française de Prague à la mémoire de son premier président*. Praha 1902, s. 3.
- ¹⁵ Jiřík, c.d., s. 58.
- ¹⁶ Tamtéž, s. 59–60.
- ¹⁷ Tamtéž, s. 71
- ¹⁸ Vančura, Jindřich. Arnošt Denis. Praha 1923, s. 40.
- ¹⁹ Dcera Jiřina Pinkasová se provdala za Viléma Eduarda Wachsmanna (Vaksmana), který si později změnil jméno na Václav Voskovec. Měla s ním tři děti. Jedním z nich byl pozdější člen Osvozeného divadla Jiří Voskovec.
- ²⁰ Jiřík, c.d., s. 61–62.
- ²¹ Soběslav Pinkas. *L'Alliance française de Prague à la mémoire de son premier président*. Praha 1902, s. 4.
- ²² O své cestě do Rakouska vypracoval Lefavre oficiální zprávu pro francouzské ministerstvo zahraničí, která byla dlouho považovaná za ztracenou. Z tohoto důvodu ji neuvádí ani Ernst Birke ve své práci (*Birke, Ernst. Frankreich und Ostmitteleuropa im 19. Jahrhundert. Beiträge zur Politik und Geistesgeschichte. Köln 1960*), ve které jinak podává velmi podrobné informace o francouzsko-českých stycích. Zpráva se totiž nalézala na francouzském velvyslanectví ve Vídni, odkud byla teprve v roce 1963 zaslána do archivu ministerstva zahraničí do Paříže. Její text i český překlad uvádí Horská, Pavla. *Pokusy o investice francouzského kapitálu v českých zemích v osmdesátých letech devatenáctého století. Československý časopis historický 29, 1981, s. 223–226.*
- ²³ Výbor se sešel poprvé 13. 10. 1887 u Pinkasů v Ostrovní ulici viz Opočenský, c.d., s. 10.
- ²⁴ Tamtéž, s. 3.
- ²⁵ Blachon předpokládal, že v případě úspěchu by časopis mohl vycházet i dvakrát týdně. Literární archiv Památníku národního písemnictví (dále LA PNP), fond Pinkas Soběslav, nezpracováno, dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 13. 10. 1887.
- ²⁶ Opočenský, c.d., s. 3–4.
- ²⁷ LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 13. 10. 1887.
- ²⁸ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 11, kart. 1 – dopis E. Denise G. Blachonovi z 14. 12. 1887.
- ²⁹ Tamtéž, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 9. 10. 1887.
- ³⁰ LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 13. 10. 1887.
- ³¹ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 47, kart. 2 – dopisy S. Pinkase G. Blachonovi z 15. 11.[1887] a 19. 11. 1887.
- ³² Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi ze 17. 11. [1887].
- ³³ Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 19. 10. 1887.
- ³⁴ Tamtéž – dopisy S. Pinkase G. Blachonovi z 3. 12. a 16. 12. 1887.
- ³⁵ LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 23. 1. 1888.
- ³⁶ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase A. Lefavrovi z 26. 12. 1887.
- ³⁷ Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 10. 11. 1887.
- ³⁸ Národní listy 27, 1887, odpolední vydání k č. 318 z 19. 11., s. 1.
- ³⁹ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 65, kart. 2 – dopis Akademického čtenářského spolku G. Blachonovi ze 7. 6. 1888.

- ⁴⁰ Tamtéž, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 16. 11. 1887.
- ⁴¹ SÚA, fond Ministerstvo zahraničních věcí Vídeň, inv. č. 1475, kart. 35.
- ⁴² SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 30, kart. 2 – dopis A. Lefaivra G. Blachonovi z 6. 4. [1888].
- ⁴³ Tamtéž, inv. č. 20, kart. 1 – dopis J. Grégra G. Blachonovi z 6. 6. 1888; inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase A. Lefaivrovi z 22. 5. 1888.
- ⁴⁴ Tamtéž, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 4. 10. 1888.
- ⁴⁵ LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 11. 4. [1888].
- ⁴⁶ Tamtéž, dopisy G. Blachona S. Pinkasovi ze 17. 5. 1888 a 19. 6. 1888. Jak lze usuzovat z dopisů byl Blachon velmi emotivní a zapálený pro „českou věc“, ale zároveň i kritický k Čechům. Jeho pohled na věc ilustruje i jeho pozdější názor na Tomáše Gariguea Masaryka, o kterém říká: „... Il y a certaine Masaryk ... Dans l'armée panslaviste il faut une discipline, sans quoi on n'aura ni tout ni rien. Il ne faut pas qu'avant la victoire les soldats discutent et contestent le plan de chef – après, tout ce qu'on voudra; avant des hommes comme Masaryk sont néfastes.“ Tamtéž – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 8. 10. 1893
- ⁴⁷ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 47, kart. 2 – dopisy S. Pinkase G. Blachonovi z 29. 5. a 30. 5. 1888.
- ⁴⁸ Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 23. 2. 1891.
- ⁴⁹ Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 1. 3. 1891.
- ⁵⁰ LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 9. 6. 1894.
- ⁵¹ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 54, kart. 2 – dopis J. Sansboeufa G. Blachonovi z 1. 8. 1891.
- ⁵² Tamtéž, inv. č. 33, kart. 2 – dopis J. Leroye G. Blachonovi z 21. 7. 1891.
- ⁵³ Tamtéž, inv. č. 35, kart. 2 – dopis J. de Luz G. Blachonovi z 23. 8. 1891.
- ⁵⁴ Tamtéž, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 27. 9. 1891.
- ⁵⁵ Tamtéž – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 10. 7. 1892.
- ⁵⁶ Tamtéž, inv. č. 11, kart. 1 – dopis E. Denise G. Blachonovi z 22. 4. 1891.
- ⁵⁷ Tamtéž, inv. č. 47, kart. 2 – dopisy S. Pinkase G. Blachonovi z 19. 5. 1895, 7. 11. 1896, 21. 12. 1896 a 1. 5. 1897.
- ⁵⁸ Bohužel z korespondence není zřejmé o jaké plány se přesně jednalo. O osudu těchto plánů není nic známo. Zajímavá je v této souvislosti poznámka Enesta Denise, který se ve svém dopise zmiňuje o Blachonových finančních plánech a říká o něm: „... stává se mu dost často (Blachonovi), že považuje své naděje za realitu“. LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis E. Denise S. Pinkasovi z 30. 4. 1896.
- ⁵⁹ Pinkas jednal Blachonovým jménem s představiteli Zemské a Hypotéční banky království českého.
- ⁶⁰ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 47, kart. 2 – dopisy S. Pinkase G. Blachonovi z 25. 2. 1896, 6. 3. 1896, 13. 3. 1896 a 1. 5. 1897.
- ⁶¹ Dictionnaire biographique des préfets sept. 1870 – mai 1982. Paris 1994, s. 93.
- ⁶² LA PNP, fond Pinkas Soběslav, nezpracováno – dopis R. Srpové S. Pinkasovi z 6. 6. 1900.
- ⁶³ Tamtéž – dopis G. Blachona S. Pinkasovi z 16. 10. 1899.
- ⁶⁴ SÚA, fond Blachon Georges, inv. č. 47, kart. 2 – dopis S. Pinkase G. Blachonovi z 13. 1. 1901.
- ⁶⁵ LA PNP, fond Pinkas Ladislav, nezpracováno – dopis G. Blachona L. Pinkasovi ze 7. 11. 1912.
- ⁶⁶ Dictionnaire biographique des préfets sept. 1870 – mai 1982. Paris 1994, s. 93.

- ⁶⁷ K tomu srovnej zejm. Opočenský, Jan. Francie a rakouští Slované v letech devadesátých. Praha 1932; Horská, Pavla. Praha – Paříž. K zahraničně politické orientaci pražské městské rady na přelomu devatenáctého a dvacátého století. Pražský sborník historický 20, 1987, s. 97–137; Horská, Pavla. Sladká Francie. Praha 1996; Šibrava, Vladimír. Pokus o znovuootevření problematiky l'Autriche Slave et Roumaine. *Paginae historiae* 4, 1996.
- ⁶⁸ Informace, které o něm máme, jsou poměrně kusé a z převážné většiny pocházejí z fondu Blachon Georges uloženého ve Státním ústředním archivu v Praze, dále z důvěrných zpráv rakouského velvyslanectví v Paříži, jež jsou dnes součástí fondu Ministerstvo zahraničních věcí Vídeň uloženého rovněž v SÚA, a z fondů Pinkas Soběslav a Pinkas Ladislav uložených v LA PNP. Neúplné základní životopisné údaje (chybí i datum jeho úmrtí) poskytuje slovníkové heslo v *Dictionnaire biographique des préfets sept. 1870 – mai 1982*. Paris 1994.

ZUSAMMENFASSUNG

DIE FREUNDSCHAFT UND ZUSAMMENARBEIT DES FRANZÖSISCHEN JOURNALISTEN GEORGES BLACHON MIT SOBĚSLAV PINKAS IN LICHT IHRER GEGENSEITIGEN KORESPONDENZ

Zora Machková

Im Jahre 1887 nahmen die produktive Zusammenarbeit und Freundschaft des Redakteurs der Seine-Präfektur Georges Blachon und des tschechischen Malers und Publizisten Soběslav Pinkas ihren Anfang.

*Georges Blachon wurde am 12. Mai 1857 in Castillonnes im Departement Lot-et-Garonne in Frankreich geboren. Seit 1882 war er als Redakteur an der Seine-Präfektur beschäftigt. Er schaffte eine bestimmte Zeit die Nachrichten betreffend Österreich-Ungarn für die Seine-Polizeipräfektur an. Blachon wurde vom französischen Diplomaten Albert Lefavre auf die Empfehlung des ehemaligen Präsidenten der Französischen Republik Jules Ferry 1887 zum Chefredakteur der Zeitschrift *l'Autriche slave et roumaine* auserwählt. Das Herausgeben der Zeitschrift war ein Bestandteil der politischen Kampagne, die von der französischen Regierung unterstützt und die auf das Bündnis zwischen den slawischen und romanischen Völker gegen das Pangermanismus eingerichtet wurde.*

*Soběslav Pinkas, der am 7. Oktober 1827 in Prag geboren wurde, hatte großmutterseits französische Vorfahren. Bereits während seines Studiums auf der juristischen Fakultät nahm er an dem politischen Leben aktiv teil. Im Jahre 1848 war er einer der Studenten, die den Statthalter Leo Thun verhafteten. Mit seinem Vater, dem Abgeordneten, nahm Soběslav Pinkas als Referent Karel Havlíček's *Národní noviny* und als Illustrator der Zeitschrift *Šotek* an der Tagung des Reichstags in Kroměříž (Kremsier) teil. Später studierte er Malerei in Prag, München und Paris. In Frankreich weilte er in den Jahren 1854-1869. Er heiratete hier, öffnete ein Atelier, stellte im Pariser Salon und auch im Salon des refusés gemeinsam mit Manet, Pissaro und Whistler aus. Nach seiner Rückkehr nach Prag 1869 gliederte er sich aktiv ins Gesellschafts- und Kulturleben in Böhmen ein. Er wurde Vorsitzender der bildende Sektion der *Umělecká beseda* und später ihr Vorsteher. Er war auch Mitglied der Körperschaft zur Einrichtung des Nationaltheaters. Seine Beiträge veröffentlichte er in *Květy*, *Národní listy*, *Humoristické listy* und redigierte das Blatt *Národ sobe*, das nach dem Brand des Nationaltheaters in Prag erschien. Pinkas empfing oft in seinem Haus Besuche aus Frankreich. Wie er während seines Aufenthalts in Frankreich die tschechischen Landsleute empfing und in die Gesellschaft einführte, genau so*

half er wieder in Prag den Franzosen, die nach Böhmen kamen. Sein näher Freund wurde Ernest Denis. Zur Entwicklung der gegenseitigen tschechisch-französischen Beziehungen trug er auch als Gründer der Alliance française de Prague bei, derer Vorsitzender 16 Jahre lang war, und als Korrespondent der französischen Tagblätter Siècle, Republique française, Soleil und Débats.

Im Oktober 1887 wurde der Ausschuss der Mitarbeiter der Zeitschrift l'Autriche slave et roumaine in Prag gebildet, an der Spitze mit Sobeslav Pinkas, der die Abonnenten zu gewinnen und die Distribution zu organisieren half und mit seinen Artikeln, Informationen über innenpolitische Lage und mit anderen Nachrichten aus der österreich-ungarischen Monarchie, einschließlich der Übersetzungen aus der tschechischen Presse beitrug. Trotzdem die Zeitschrift eine gewisse Aufmerksamkeit erweckte, wirkte sie auf breitere slawische und auch auf französische Öffentlichkeit nicht ein. Im April 1888 wurde ihr die Subvention des französischen Außenministeriums abgenommen und im Mai 1888 ging die Zeitschrift ein. Dann setzte Blachon, gemeinsam mit Lefavre, seine Kampagne fort und zwar auf den Seiten der Zeitschrift l'Europe, die am 7. November 1889 zu erscheinen anfang. Derer Chefredakteur wurde wieder Blachon und ein bezahlter Mitarbeiter von der tschechischen Seite wurde Sobeslav Pinkas. Die beiden blieben in diesen Posten bis Mai 1890. Der neue Inhaber der Zeitschrift beendete damals die Zusammenarbeit mit ihnen.

Im Frühjahr 1891 besuchte Blachon Böhmen und Pinkas begleitete ihn. Gemeinsam bereiteten die tschechische Teilnahme an der Ausstellung der weiblichen Kunst in Paris 1892 vor. Bei Blachon in der ersten Hälfte der 90. Jahre in der Zeit seines Studiums in Frankreich wohnte Sobeslav Pinkas' Sohn Ladislav, der spätere Jurist und Abgeordnete des Landtags. Durch seine Vermittlung kam Blachon dem Familienfreund Pinkas' Ernest Denis und seiner Familie näher. Blachon half Sobeslav Pinkas in seiner Bemühung um die Errichtung des französischen Konsulats in Prag und umgekehrt im Jahre 1896 half Sobeslav Pinkas Blachon mit der Realisierung seiner finanziellen Pläne in den Prager Finanzkreisen. Am Ende des Jahres 1896 wurde Blachon als Generalsekretär in Savoyen angestellt und deshalb beendete er seine journalistische Tätigkeit. Seine nächste Karriere setzte auf dem Gebiet der staatlichen Verwaltung fort. Im Mai 1897 wurde er Präfekt in Avranches, im September selben Jahres in Moissac und 1906 in Sens. Am 25. November 1911 wurde er zum Präfekten in Haute Loire ernannt. Zum 6. Januar 1932 wurde Blachon in den Ruhestand versetzt. Für seine Tätigkeit erhielt er den Orden der Ehrenlegion. Das Datum seines Todes ins unbekannt.

Blachons Korespondenz mit Sobeslav Pinkas nach dem Jahre 1896 verlor an Häufigkeit, aber sie wurde weiter im sehr herzlichen und persönlichen Geiste geführt. Sobeslav Pinkas starb am 30. Dezember 1901. Die Stafette der Familienfreundschaft übernahm sein Sohn Ladislav.